

rejar: estar preocupat o afectat amb algun disgust»; i en efecte l'empordanesa Víctor Català ens ho confirma, però usant-ho transitivament: «no va voler dirnos-en res --- per no *tafarejar-nos*» (*Lenin*, en les *O. C. Per.*, p. 961). Coincidint-hi, el Dr. Alsina i Bofill (nat a Palafrugell) m'escriu que és molt corrent a l'Emp., i rectificant la d'*AlcM* la seva definició és «estar *tavafejat* 'trobar-se malament per motius emocionals'» (així ho escriu a l'ex., potser per lapsus, però encapçalant *tafarejar*). També aquí tenim la variant amb *-n-*, car *tafarenejar* és com diuen a Verges (*AlcM*) el *tafarejar* de la capital de la comarca.

Però, amb aquests altres matisos afectius, també trobem formes amb *-ar-* a les terres del Migjorn: *tafaruga* 'home informal, mancat de vàlua moral' a Menorca; ⁵ i, amb el mateix matis que el *tafaner* del Maestrat i el *taforer* d'Eivissa, trobem *tafarer* a València, que Escrig (1851) defineix «vanidoso o presumido», *tafarerament* «vanidosamente», *tafarerjar* (a penes diferent del *tafarejar* del NE.) amb el sentit de «ostentar vanidad en el vestido o en las maneras, presumir», i no és sols cosa d'Escrig, perquè també MGadea (*Dicc.*) ens cita la frase *tindre molta tafarra* «mucha vanidad o presunción»: evidentment, extreta del més conegut *tafarer*, enllaçant, per floreig verbal, amb ²³ l'arabisme *tafarra*.

Per si encara dubtéssim que la deu profunda d'on brolla tot plegat és el de la trufa o tòfona, aquí tenim ben lluny un verb igual a *tafarejar*, pel sentit, però amb la forma de *trufa*, i amb aplicació ben explícita al cas: Ferrara i Bologna *trufar*, Romagna *trufè*, que no solament té el sentit de 'ventejar, escorcollar, rastrear' parlant dels gossos de caça, sinó també ' cercar amb zel, remenar a fanyosament, recossiar-ho tot' referint-ho a la gent.⁶ I d'altra banda anem bastant segurs en creure que el nostre *tafaner* havia existit en el mossàrab andalusí, puix que el cordovès Pedro Espinosa (1600) registra *tabanero* (castellanitzant *f* en *h*) en la seva llista de *Voces vulgares y mal sonantes*.⁷

En tot plegat és evident que hi han col·laborat les influències d'altres vessants etimològics. Hi ha intervingut el sufix *-aner* tan vividor en la creació d'adjectius de sentit veí: *juganer*, *ploraner*, *pixaner*, *espa(r)-daner* (*ESPASA*), *filanera*, *llavanera*; justament la *llavanera* és el mateix que la *safar(e)gera* canviat en *xafardera* (sinònim de *tafanera*, veg. *SAFAREIG*). I aquest encontre ha dut una eloqüent repercussió, no sense contraprova: *safareig* canviat en *tafareig* en el Vallespir, però no en el sentit moral de *tafegar* sinó en el material de 'bassal' (on deuen anar a rentar les tafaneres safaretgeres: veg. la cita de Casaponce en *AlcM*).

Així mateix ja hem observat els contactes que hi ha hagut amb els derivats de *tafur* i *tafarra*.⁸ Si tinguéssim a mà els materials aplegats per Quadrado mostrant la condemnció d'alcavotes que duen amants al concúbit clandestí en *tafones*, tal com aquella fornera del *Spill* de JRoig que duia les seves «loçanes parroquianes» al seu *alcavor*, veuríem més clar com també hi pogué intervenir *TAFONA*, entendríem més ⁶⁰

com **tafonina* dissimilat en *tafolina* prengué el sentit d'«encubridora, alcahueta» a Mallorca (*DAG.*) i... ens explicaríem per què devien penjar aquella Margarida que ens ha fornít la primera cita de *tafanera*, 1618.

En fi també hi hauria part —però aquí recíproca—, amb *tafanari* «traseror, cul» (*DAG.*), que sempre s'ha vist provinent d'*antifonari*, per allò de batre-li a algú el tambor, i del mestre de cor que bat la mesura damunt el faristol de l'antífona: ja en CROs (1764, p. 219) «la parte posterior o assentaderas, voz jocosa y festiva»; recordem-nos del «cul d'en Jaumet» que es fica pertot arreu.⁹ Després *tafanari*, per un altre floreig verbal, d'humor jocós, es canvia a Mall. en *tafetà* 'cul' (*DAG.*, § 2).

DERIV.: *Tafaneta*. *Tafaneig*, i dels altres ja hem parlat a dalt.

¹ Gràcies a la curiositat del seriós escriptor i folklorista Francesc Maspons i Labrós, que va trobar els allegats, i els usà per a la seva col·lecció d'articles *Les Bruixes*, de 1880; també ho comunicà a Aguiló (*DAG.*); i ho comenta, i extracta, de Maspons, un treball semblant d'Amadeu Bernadó, en la revista *Pont Blau*, agost 1955, 278. — ² Tinc nota de la variant *tòfera* en alguns altres llocs (veg. s. v.), i dues de localitzades a Eivissa i a Guilanyà de la Serra de Busa, escrites poques setmanes després de visitar els dos llocs, en pocs mesos de diferència, el 1963. No juraré que no hi pugui haver confusió local en una de les notes, però el cas de *taforé* suposa i confirma que almenys és certa la d'Eivissa. — ³ Ell mateix, pocs anys més tard, va usar el mot amb el mateix matis, però ara en la variant fonètica comuna (com si li haguessin criticat l'altra, dient que no s'usa així a Bna.): «Guaitaven pel reixat dels patis i ho *tafarejaven* tot» (*Les Multituds*, 32). — ⁴ És una conclusió a la qual no fóra legítim ni tan sols objectar-li la *u* (no *o*) valenciana, segons escriu EValor, puix que els duplicats valencians *o/u* sovintegen (*Jusep*, *nulló*, *uberta/Jo*- etc.), puix que no neguem influència de *tafur*, i encara més: també existeix i és important la variant *túfera*, *-fara*, al costat de *tòfera/tòfona*. — ⁵ Sembla frase d'un mariner murriesc, la que cita d'un humorista maonès *AlcM*: «Xaloc: en Canal l'enveles!: / açò ho fes un xixirbeu, / un xaús, un *tafaruga*... / A un bergant, més tost no treu». Entre gent de mar no és estrany que *tafaruda* (que abans hem vist del Ripollès) és mudés en *tafaruga* pel contacte amb *faluga* 'barqueta lleugera' > 'noieta movedís', *belluga*, *belluguet* etc. — ⁶ «Umherstöbern, eifrig suchen; wittern, aufspüren (vom Jagdhund)» que Schuchardt, amb cabrioles fonètiques i pre-romanes, ens voldria fer venir, ben innessàriament, del seu ubicu, morfeic i universal *TURBARE* (*Roman. Etym.* II, 61). — ⁷ Ed. de RdrzMarín 1909 (196.2) i veg. el comentari seu i el de P. de Múgica, *ZRPb.* xxxv, 118, que l'enllaça amb *tafanario*. — ⁸ No hi ha, en canvi, contacte geogràfic ni quasi res de semàntic en comú amb l'it. *tafano*=*TÀVEC*, del qual Spitzer voldria fer venir *tafaner* (*ZRPb.* LI, 298): la *-f-* en el nom del tàvec